I.

Goldene Bulle

über den

Reichsfürsten-Stand der Burggrafen zu Nürnberg.

17. März 1363.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis feliciter Amen. Karolus Quartus diuina fauente clemencia Romanorum Imperator semper Augustus Et Boemie Rex, Ad perpetuam rei memoriam. Quamuis racionabili fidedignorum testimonio dudum informata sit nostra Serenitas, Qualiter spectabiles *Nurembergenses Burggrauii* ab antiquo tempore nobilitate sua *Illustribus Principibus parificati* sint et fuerint, et adhuc in omnibus et singulis nobilitate Principum pociantur; Quia tamen nonnulli predecessores eorum huiusmodi libertates et honores in aliqua parte sic neglexisse noscuntur et eas prosecuti non sunt tali diligencia, quod in hominum communi permanerent noticia, sicut dignitas et honor Officii Burggrauiatus huiusmodi merito requirebat: Quapropter attendentes, quod Burggrauiatus Nurembergensis Sacri Imperii nobile membrum existit, ad hoc intencio nostra, racione suadente, dirigitur, quod iidem Burggrauii, heredes et successores eorum penes huiusmodi honores, gracias et dignitates, adiutorio Imperialis clemencie, rite permaneant infuturum, Et ob hoc animo deliberato, Principum, Comitum, Baronum et procerum sacri Imperii accedente consilio, de certa sciencia et de Imperialis potestatis plenitudine sentenciamus, declaramus et dicimus, quod Spectabilis *Fridericus Burggrauius Nurembergensis*, heredes et successores sui Burggrauii Nurembergenses, imperpetuum Illustrium Principum sacri Imperii Juribus dignitatibus, libertatibus et honoribus gaudere et potiri debeant in Judiciis et in omnibus aliis causis et negociis, quecunque sint, aut quibus valeant specialibus nominibus appellari, Et nominatim, quod potestatem habeant cum Imperii sacri Principibus ad inuenire, diffinire et dare Juris Sentencias super omnibus causis et negociis, siue corpus res conspiciant, vel honorem, Et hoc in Imperiali Curia, uel alibi, ubicumque continget principes presidere Judiciis, vel loco Scabinorum, quodque ipsi Illustrium Principum

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Jure pociantur et gaudeant, si ad actus duelli appellati, vel prouocati fuerint, seu ipsimet alios ad actus consimiles duellariter prouocarent, qui Illustrium Principum dignitate, vel honore quomodo libet potirentur. Sentenciamus, declaramus et dicimus eciam, quod prefatorum Burggrauiorum Nurembergensium, heredum et successorum suorum homines imperpetuum, puta Milites, Clientes, Judices, Ciues et Rustici, quilibet in suo statu, omnibus Juribus, graciis et prerogatiuis frui et potiri debeant in rebus, honore, bonis et omnibus aliis causis et negociis suis, quibus homines aliorum Illustrium Principum Imperii pociuntur et gaudent, quemadmodum ipsi Principes et homines eorum huiusmodi libertates vsque ad hec tempora continuasse noscuntur antiqua consuetudine, uel de Jure. Sentenciamus, declaramus et dicimus eciam, quod antedictorum Burggrauiorum Nurembergensium, heredum et successorum suorum homines imperpetuum, videlicet Milites, Clientes, Judices, Ciues, Rustici et omnes seruitores ac subsides eorum et omnia bona et homines ipsorum coram nullo alio Judicio, nisi coram ipsis Burggrauiis Nurembergensibus et eorum Judiciis citari possint, aut valeant, neque obligati sint, alibi comparere, aut respondere cuiquam de objectis. Si vero, aduersus presentis nostre declaracionis edictum, ad aliqua aliena Judicia citarentur, Extunc decernimus, ipsam citacionem, sentencias et omnia inde sequencia carere viribus et nullius esse roboris, aut momenti, Nolentes eciam, ex hoc dictis Burggrauiis, heredibus et successoribus eorum imperpetuum, necnon hominibus ipsorum coniunctim, uel diuisim aliquod preiudicium generari, Nisi forsitan actores coram antedictis ipsorum Judiciis notorie iusticiam consequi non valerent, tunc et in eo casu licebit ipsis actoribus, ad Imperialem prouocare Curiam et ibi querela deposita recipere, quod est Juris. Considerantes eciam et in nostre mentis acie sollicite reuoluentes, grata, fidelia et dudum continuata seruicia, que nobis et sacro Imperio prefati Burggrauii Nurembergenses, progenitores et predecessores eorum, hactenus fecisse noscuntur et facere debebunt et poterunt prestancius infuturum, ipsis heredibus et successoribus eorum imperpetuum, de speciali gracia ac de certa nostra sciencia, concessimus, contulimus, concedimus et conferimus in verum ac perpetuum feodum omnes Auri, Argenti, Cupri, ferri, plumbi, Stanni ac omnium minerarum Montana et fodinas, que in ipsorum terris et dominiis inuente sunt actenus, seu reperte fuerint infuturum, Condicione tali, quod ipsi omnes fructus eosdem in vtilitatem et commodum suum proprium conuertere et applicare possint et debeant, iuxta sue beneplacitum voluntatis. Quodque ipsi, heredes et successores eorum imperpetuum eadem Montana, Mineras et omnia ab eis dependencia, sicut ad nostram Majestatem et sacrum Imperium pertinuisse noscuntur, cum omnibus Juribus et

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

vtilitatibus in verum et perpetuum feodum omni tempore habere et possidere debeant, impedimento quolibet proculmoto, Sique nos, vel predecessores nostri, diui Romanorum Imperatores uel Reges, aliquibus forte Principibus, Comitibus, Baronibus, liberis, ministerialibus, Militibus, Clientibus, Ciuitatibus, Opidis, Monasteriis, seu quibuslibet aliis aliquas tales gracias, Jura et libertates dedissimus actenus, seu daremus imposterum, quibus antedicti Burggrauii Nurembergenses, heredes et successores eorum, nec non ipsorum dominia et Judicia prouincialia in Nuremberga debilitata forent, aut lesa, in aliquo ledi aut debilitari possent imposterum: Decernimus, quod eadem donacio, seu donaciones aduersus presentis nostre declaracionis indultum nullam vim habeant, seu possint habere aliqualiter infuturum, Reuocantes donationes huiusmodi de Imperialis potestatis plenitudine, Si et in quantum prefatis Burggrauiis, heredibus et successoribus eorum censentur aliquod preiudicium generare, Non obstantibus Legibus et Statutis Imperialibus, publicis, communibus, municipalibus, seu priuatis, Nec non vsibus, ordinacionibus et obseruanciis quibuscumque, scriptis vel non scriptis, Et specialiter ac expresse non obstante lege Imperiali, seu Statuto, quam, uel quod pridem in Ciuitate nostra Metensi de consilio Principum fecimus et conscribi atque sigillari mandauimus, videlicet quod nulli liceat Montanorum, uel Minere prorsus habere dominium, nisi dumtaxat Principibus Electoribus, sicut eiusdem legis ac Statuti condicio plenius declarauit, Et non obstantibus quibusue consuetudinibus, quibuscumque modis introducte noscantur, Decernentes, quod hec omnia et eorum quodlibet non debeant antedictis Burggrauiis in prefatis ipsorum dominiis, priuilegiis, libertatibus, graciis et in omnibus, que expressata sunt superius, aliquem errorem inducere seu dampnum, impedimentum, aut preiudicium generare, Supplentes eciam omnem defectum, siquis in presentibus nostris litteris, defectu, uel obscuritate verborum, aut sententiarum, aut sollempnitatis demisse, uel quouis alio modo repertus fuerit de Imperialis plenitudine potestatis. Nulli ergo hominum liceat, hanc nostre diffinicionis, declaracionis, decreti, inhibicionis et defectuum supplecionis paginam infringere, seu ei quouis ausu temerario contraire, Sub pena Mille Marcarum auri purissimi, quam ab eo, seu eis, qui contrafecerit, tocies, quocies contrafactum fuerit, irremissibiliter exigi volumus, et eius medietatem nostri Imperialis Erarii, siue fisci, Residuam vero partem iniuriam passorum vsibus decernimus applicandam. Qua pena soluta, uel non, semper nostre intencionis existit, quod prefate libertates, priuilegia, littere et gracie sub omnibus modis ac de verbo ad verbum, prout expressantur superius, absque impedimento quolibet in suo robore perseuerent. *[Signum Serenissimi Principis et domini, domini Karoli Quarti Romanorum Imperatoris Inuictissimi et*

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Gloriosissimi, Boemie Regis.] Testes huius rei sunt: Venerabilis Gerlacus Maguntinensis Archiepiscopus, Sacri Imperii per Alamaniam Archicancellarius, Illustres Rupertus Senior Comes Palatinus Reni, Sacri Imperii Archidapifer, Ludowicus Romanus Marchio Brandenburgensis et Lusacie, Sacri Imperii Archicamerarius, Principes Electores; et Venerabiles Arnestus Archiepiscopus Pragensis, Johannes Luthmuschlensis, Imperialis nostre Aule Cancellarius, Johannes Olomucensis, *Fridericus Ratisponensis*, Marquardus Augustensis, *Bertoldus Eystetensis,* Theodericus Wormaciensis Et Petrus Curiensis Ecclesiarum Episcopi; Illustres Johannes Marchio Morauie, Stephanus senior et fridericus ipsius filius Bauarie, Bolco Swidnicensis, Przimslaus Teschinensis, Johannes Opauie et Henricus Bregensis Duces; Spectabiles Ebirhardus de Wirtemberg, Adolffus de Nassow, Henricus de Swarczburg, Vlricus de Helfenstein, Wilhelmus de Kaczzenelbogen et Wilhelmus de Ebirstein Comites; Nobiles Vlricus de Hanow, Gerlacus de Hoenlouch, Philippus de Isemburg, Gozzo de Brunek, Wilhelmus de Rechsperc, Heinricus Bauarus de Bopardia, Thimo de Koldicz et quamplures alii nostri et Imperii Sacri principes, nobiles et fideles. Presencium, sub Bulla Aurea, Typario Imperialis nostre Maiestatis impressa, testimonio litterarum, Datum *Nuremberg,* Anno domini Millesimo Trecentesimo Sexagesimotercio, Indictione Quintadecima, XVI. Kalend. Aprilis, Regnorum nostrorum Anno Decimo septimo, Imperii vero Octauo. [Ego Johannes dei gracia luthomuschlensis Episcopus, Sacre Imperialis aule Cancellarius, vice Reuerendi in Christo patris domini Gerlaci Moguntinensis archi Episcopi, Sacri Imperii per Germaniam archi Cancellarii, Recognoui.] *)

Original im Königlich Bairischen Reichsarchiv.

Die Goldene Bulle ist abgerissen.

Vergl. die Abdrücke bei Falkenstein Nordg. Alterth. III. S. 163 ff., Hänlein u. Kretschmann Staatsarchiv d. Preuss. Fürstenth. in Franken Bd. I. Abth. II. S. 341 fg. u. A. m.

Die zu diesem Reichsfürsten-Privilegium gehörigen Kurfürstlichen *Willebriefe* s. unter Nr. XXI., XXIV., LXXIII., CLXXXVI. und CXCIV.

*) Die Recognitions-Formel des Canzlers ist von anderer Hand als das Diplom.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf